

Beden Algısı ile Zorbalığa Karşı Tutumu Arasındaki İlişki

M. Yüksel Erdoğan²⁴, Sena Tunç²⁵

Özet

Özet: Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinde beden algısı ile akran zorbalığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın verileri 2022-2023 öğretim yılında Türkiye’de eğitim görmekte olan 242’si (62,8) kız, 142’si (37,2) erkek toplamında 382 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada Vücut Algısı Ölçeği ile Zorbalığa Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen puanların normallik testi sonuçları doğrultusunda; t Testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre beden algısı ölçeği puanları ile zorbalık eğilimi ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Genel olarak; zorbalık eğilimi olan öğrenciler erkek öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur. Sınıf düzeyinde beden algısı düzeyinde en yüksek 10.sınıf, beden algısı düzeyi en düşük 12.sınıf, zorbalık eğilimi olan öğrencilerde en yüksek 12.sınıf öğrencileri tespit edilmiştir. Beden algısı puanlarında anne eğitim durumunda lise düzeyi, baba eğitim durumunda lisans ve lisansüstü puanları en yüksektir. Zorbalık eğilimi puanlarında anne eğitim durumlarında lisans ve lisansüstü, baba eğitim durumlarında lise düzeyleri en yüksek puandır. Beden algısı ve zorbalık eğilimi puanlarında öğrencilerin akran ilişkileri çok iyi olarak saptanmıştır. Zorbalık eğilimi alt ölçeklerinin beden algısını yordam gücü incelendiğinde sadece duygusal paylaşım eksikliği ile rahatsız olma alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Genel olarak bulgular tartışılmış yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beden algısı, Akran zorbalığı.

The objective of this study is to gather information regarding the body perception levels of high school students, their involvement in bullying (either as victims or perpetrators), and to investigate the potential correlations between their body perception levels and their involvement in peer bullying. The study's dataset comprised 382 high school students, consisting of 242 (62.8%) girls and 142 (37.2%) boys, who were enrolled in Turkish schools during the 2022-2023 academic year. To conduct the research, the Body Perception Scale and Bullying Tendency Scale were employed. Additionally, a Demographic Form was designed to collect students' demographic details and pertinent data. This form encompassed information such as the student's gender, age, grade level, parents' educational backgrounds, dietary habits, interventions related to their body, and their perceptions of their relationships with peers. In accordance with the normality test results for the collected scores, various statistical methods were applied, including t-tests, one-way variance analysis, and correlation analyses. The study's findings revealed that there was no significant correlation between body perception scale scores and bullying tendency scale scores. Notably, a higher prevalence of bullying tendencies was observed among male students. Regarding grade levels, 10th-grade students exhibited the highest body perception levels, while 12th-grade students had the lowest body perception levels and the highest bullying tendencies. Furthermore, when considering parents' educational backgrounds, higher body perception scores were associated with mothers having completed high school education, while fathers' undergraduate and graduate educational levels were associated with the highest body perception scores. In terms of bullying tendencies, mothers' educational backgrounds at the undergraduate and graduate levels, along with fathers' educational backgrounds at the high school level, were linked to the highest scores. Regarding the students' peer relationships, both body perception and bullying tendency scores indicated that the students generally had very good relationships with their peers. When examining the predictive influence of bullying tendency subscales on body perception, significant differences were only observed in the sub-

²⁴ Doç.Dr, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yuksel.erdogdu@izu.edu.tr

²⁵ senatunc3@gmail.com

dimensions related to a lack of emotional sharing and feeling uncomfortable. In conclusion, the study's findings were thoroughly discussed, interpreted, and used to formulate recommendations for further research or interventions.

GİRİŞ

İnsan doğası gereği yaşadığı dönemden, bulunduğu sosyal çevreden etkilenebilir ve etkileyebilir. İnsanların etkilenmeye ve etkilemeye en açık olduğu, hızlı gelişimlerin yaşandığı dönem ise ergenlik dönemi olduğu düşünülmektedir (Özbey 2019). Ergenlik dönemi, bilimsel çalışmalar içerisinde pek çok kez araştırılan ve merak edilen konulardan biridir. Bu merak ebeveynleri, psikologları, psikolojik danışmanları, felsefecileri ve doktorları; Kısacası ergenler ile ilgili çalışmalar yürütenleri ilgilendirmiştir (Özbey 2019, Aslan 2018). UNESCO, ergenlik dönemini 15-25 yaşları arasında gösterirken Türkiye’de 10-14 yaş aralığı da ergenlik dönemi kapsamına girmektedir (Yavuzer,2014). Ergenlik çağında biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal değişimler görülür. Psikolojik ve sosyal değişim özellikleri; zaman, kültür, sosyo-ekonomik durum, ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre farklılıklar gösterirken, biyolojik belirleyiciler evrenseldir (WHO,2014).

Ergenlik; insanda beden olarak büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal ve kişisel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluşla başlayıp, bedenin büyümesinin sona ermesiyle sonlandığı düşünülen bireyin kendi benliğini bulma evresidir. (Kulaksızoğlu, 1998). Vücudundaki değişikliklerin yavaş yavaş farkına varmaya başlayan çocuğun, beden algısında da değişimler yaşanması muhtemeldir.

Beden algısı bireyin, kendi bedenine karşı olumlu veya olumsuz duygu ve düşünceler olmakla birlikte beden algısı kavramı ile ilgili birçok tanımlamalar bulunmaktadır. Schilder (1950), bedenimizi zihnimizde oluşturduğumuz bir resim olarak tanımlarken, Gündoğan (2006) ise bedenimizin her parçasını değerlendirmek ve bu değerlendirme sonucunda olumlu ve olumsuz tutuma sahip olmak olarak tanımlamaktadır. Beden algısı konusunda önemli bir araştırmacı olan Cash (2004), bedensel görünümü içeriden bakış ve dışarıdan bakış olarak iki bakış açısıyla belirtir. İçeriden bakış, bireyin kendi bedeniyle ilgili öznel görüşü olurken, dışarıdan bakış ise bireyin bedeninin başkaları tarafından nasıl algılandığını düşünmesidir (Kızılelmas Mezarıcı, 2018; Talu, 2020; Doğan, O., Bayhan, P., Yükselen, A., & Isitan, S., 2018).

Bireylerin kendi bedeni ve çevresindeki diğer kişilerin o bireyin, bedeni ile ilgili görüşleri uyum göstermeyebilmekte ayrıca ergenlik dönemindeki bireylerin temel kaygılarını sosyal çevresindeki kişilerin düşünceleri etkili olabilmekte bununla birlikte ergenlik dönemindeki bireyler için özellikle akranları tarafından nasıl algılandıkları çok önemli olmakla beraber birey akranları tarafından beğenilmek, önemli olmak için çabalar (Keven- Aklıman ve Eryılmaz, 2017; Uskun & Şabaplı 2013).

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

Akranları tarafından beğenilme arzusu taşıyan ergen bireyler yaşadıkları sosyal çevrede olumsuz davranış biçimleri ile karşılaştıkları zaman akran zorbalığına maruz kalabilecekleri düşünülmektedir. Zorbalık olarak nitelendirdiğimiz kavramın birçok sebepleri ve alt başlıkları olabileceği gibi birçok tanımı da bulunmaktadır. Okullarda gerçekleştirilen zorbalık ile ilgili çalışmaları mevcut olan Olweus (1999) zorbalığı, zorba davranış içerisinde olan birey ya da grubun zorbalığa maruz kalan bireye karşı bilinçli ve sürekli yapılan zarar verici davranışlar olarak tanımlarken zarar verici davranışları acı ve hoşnutsuzluk meydana getiren vurma, tekme, hakaret, şantaj ve tehditler olarak, dolaylı zorbalığı ise dışlama, bireyin arkadaş edinmesini engelleme, grubun dışında tutma, devamlı alay ediyor olmak olarak belirtmekle beraber; Roland (1989) da zorbalığı, Bir bireyin veya grubun kendisini koruyamaz durumda olan kişiye karşı yapmış olduğu fiziksel veya psikolojik sonuçlar doğuran ve süreklilik arz eden şiddet türü olarak tanımlamakta, Pişkin' de (2002) Roland gibi akran zorbalığını, zorbalığa maruz kalanın kendisini koruyamayacak olduğu, bir ya da birden fazla bireyin kendilerinden daha güçsüz kişi veya gruplara karşı sergiledikleri kasıtlı ve sürekli hale gelmiş olan saldırganlık türü olarak tanımlamıştır. Erkek ve Kız Çocuklarının Hakları Beyannamesinde, tüm çocukların bir eğitim sisteminden yararlanma ve sağlıklı ve güvenli koşullarda insanlar olarak gelişme hakkına sahip olduklarını ifade eder. Yapılan tanımlamalara bakılacak olursa okulda zorbalık aynı zamanda bu iki temel hakkı da ihlal edebilmektedir. (Urta, Acosta, Salazar, Jaime, 2018)

Akran zorbalığı ile ilgili yapılan araştırmalarda, zorbalığa karışan ergenlerle ilgili çeşitli tipolojiler önerilmektedir bunlar; yalnızca zorbalar, yalnızca kurbanlar ve zorba-kurbanlar olarak gösterilebilmektedir. Kurban ergenler, endişeli ve güvensizlik, düşük benlik algısı, okula gelmek istememe, akran ilişkilerinde zayıflık, okul kurallarına uymama, intihar ve depresyon yaşayabilmektedirler. Zorbalar, kendini güçlü hissetme, üstünlük kurma, saldırgan tepkiler verebilme, kaygı ve sorun çözme becerileri zayıf olan, iletişimi kuvvetli fakat aile içerisinde iletişimi daha az görülebilmektedir. Zorba-kurban bireyler, zorbalığa maruz kalabilen ve zorbalık yapabilen aynı zamanda kendisi ve başkaları ile ilgili olumsuz tutum ve inançlara sahip olabilen bireylerdir.

Zorbalık uluslararası bir sorun olabilmekle beraber, ergenleri psikolojik, fiziksel ve psikosomatik açıdan etkileyebilen bununla birlikte bireyin gelişimini, akademik başarı düzeyini, aileyi ve toplumsal ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. (Vanderbilt ve Augustyn, 2010; Aral, Gürsoy, Bütün-Ayhan ve Aydoğan, 2004; Arslan ve Savaşer, 2009; Ünalmiş ve Şahin, 2012). Bu araştırmanın önemi, toplumda insanlar tarafından önemi giderek artan fiziksel görünümün ergenlik döneminde akranlar arasında yaşanan zorbalık olarak geri dönmektedir. Zorbalığa maruz kalan veya zorbalık yapan bireylerin aileleri, öğretmenleri ya da okul yöneticileri beden üzerinden yapılan zorbalık türünün üzerinde yeterince durmayabilmekte, bazı durumlarda ergenin fiziksel görünümü ile ilgili yaşadığı hassasiyet dikkate alınmayabilmektedir. Bu araştırma, her bireyin farklı özelliklere sahip ve biricik olduğu, bedenleri sebebiyle utanç yaşamamaları ya da yaşatmamaları gerektiğinin önemi

üzerinde durup; Zorbalık yapan bireyler geçmiş yaşantısında zorbalığa maruz kalan bireyler mi, okulda yaşanan zorbalığın ailenin eğitim düzeyiyle pozitif yönde ilişkisi var mı, bireyin beden algısının zorbalığa karşı bakış açısı, eğilim düzeyi ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Türkiye’de 2022-2023 eğitim yılı MEB ortaöğretim yönetmeliğinde ‘‘akran zorbalığı’’ ve ‘‘siber zorbalık’’ fiili yapan öğrencilerin disiplin cezası alacağı yürürlüğe girmiştir. Yayımlanan bu madde ile birlikte zorbalık ile ilgili araştırmaların ihtiyaç ve önemi vurgulanmak istenmiş olabilmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma öğrencilerin beden algısı ile akran zorbalığına tutumu arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Bu sebeple araştırma nicel korelasyon ve ilişkisel tarama modelinde ele alınmıştır. Birden fazla değişkenlerin arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için kullanılan istatistiksel model ilişkisel tarama modelidir.

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları 2022-2023 öğretim yılı 9.10.11 ve 12. Sınıf lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri 240’ı %62,8 kız, 142’si %37,2 erkek olmak üzere toplam 382 öğrenciden elde edilmiştir. Öğrencilerin, 267’si %69,7 16-17 yaş grubu, 91’i %23,8 14-15 yaş grubu, 25’i %6,5 18 yaş grubundan oluşmaktadır. Araştırmanın 204’ünü %58,6 11.sınıf öğrencileri, 72’sini %18,8 12. Sınıf öğrencileri, 62’sini %16,2 10.sınıf, 24’ünü %6,3 9.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin babalarının eğitim durumları 156’sı %41,1 lise, 112’si %29,5 ilkökul-ortaokul, lisans ve lisansüstüdür. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları 159’u %42,2 ilkökul-ortaokul, 131’i %34,7 lise, 87’si %23,1 lisans-lisansüstüdür. Öğrencilerin 254’ü %66,3 diyet yapmazken, 129’u %33,7 diyet yapan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerden 295’i %77,2 vücuduna şekil değiştirmek için herhangi bir işlemde bulunmazken, 78’i %20,4 saç rengini değiştirmiş, 5’i %1,3 cerrahi müdahalede bulunmuş, 4’ü %1 basit estetiksel müdahalede bulunmuştur. Araştırmadaki öğrenciler akranları ile olan ilişkilerini 177’si %46,5 iyi, 108’i %28,3 orta, 96’sı %25,2 çok iyi olarak değerlendirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada örnekleme oluşturan öğrencilerin demografik bilgilerine ulaşabilmek için ve veri elde edebilmek için araştırmacı tarafından ‘‘Demografik Bilgi Formu’’ oluşturulmuştur. Formda; öğrencinin cinsiyeti, öğrencinin yaşı, kaçınıcı sınıfa gittiği, anne ve babasının eğitim durumu, diyet yapıp yapmadığı, vücuduna herhangi bir müdahalede bulunup bulunmadığı ve akranları ile olan ilişkilerine dair algılara yer verilmiştir.

Zorbalık Eğilimi Ölçeği

Çalışmada öğrencilerin zorbalık eğilimlerini ölçebilmek için Dölek (2002) tarafından geliştirilmiş olan “Zorbalık Eğilimi Ölçeği” kullanılırken aynı zamanda ölçek bireysel veya grup halinde uygulanabilmekle birlikte ölçek 26 madde ve bu maddeleri içeren 6 alt boyuttan oluşmakta bu alt maddeler; 5 maddeden oluşan (19, 21, 22, 23, 25) “Olumsuz Yansıtma”, 6 maddeden oluşan (14, 16, 18, 20, 24, 26) “Duygusal Paylaşım Eksikliği”, 4 maddeden oluşan (9, 11, 12, 15) “Haklı Görme”, 4 maddeden oluşan (1, 3, 4, 6) “Başkalarını Üzmek”, 6 maddeden oluşan (2, 5, 7, 8, 13, 17) “Gücü Kullanma” ve 1 maddeden oluşan (10) “Rahatsız Olmama” boyutlarını içermektedir ve bu 26 maddenin 1, 3, 10, 14, 16, 18, 20, 24 ve 26. maddeleri ters madde olarak değerlendirilmektedir.

Ölçeğin iç tutarlık güvenliğinin cronbach alfa kat sayısı .67’dir. Ölçeğe ait tüm alt boyutlarının da cronbach alfa katsayısı .50’nin üzerinde bulunmuştur. Araştırmada Cronbach Alpha katsayısı yeniden hesaplanmış ve değeri .85 olarak bulunmuştur. Alt boyutlarının iç tutarlık cronbach alfa katsayı ise olumsuz yansıma .85, duygusal paylaşım eksikliği .54, haklı görme .64, üzme .63, gücü kullanma .80, rahatsız olmama olarak hesaplanmıştır. Ölçek 4’lü Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin derecelendirilmesinde “Kesinlikle katılıyorum” 4 puan, “Katılıyorum” 3 puan, “Katılmıyorum” 2 puan ve “Kesinlikle katılmıyorum” 1 puan şeklinde puanlandırılmaktadır. Puanlandırma sonucunda alınan en yüksek puan zorbalık eğiliminin yüksek olduğu, alınan en düşük puan zorbalık eğiliminin düşük olduğunu gösterir (Dölek, 2002).

Vücut Algısı Ölçeği

Beden algısı ölçeğinin orijinal ismi ‘Body-Cathexis Scale (BCS)’i Paul Secord ve Sidney Jurard 1953 yılında geliştirilmiştir. Ölçek bireyin kendi bedeniyle ilgili memnuniyetini ve memnuniyetsizliğini kastedmektedir. Ölçek 1986 yılında Selim Hovardaoğlu tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 40 maddeden oluşur ve 5’li likert tipine sahip bunlar; 1-Hiç beğenmiyorum 2-peki beğenmiyorum 3-kararsızım 4-oldukça beğeniyorum 5-çok beğeniyorum. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 200, en düşük puan 40’tır. Alınan puan yükseldikçe bireyin bedeni hakkındaki memnuniyeti yükselir, alınan puan düştükçe bireyin bedeni hakkındaki memnuniyeti düşer. Ölçeğin güvenilirlik puanı Cronbach Alfa katsayısı .91, olduğu saptanmıştır (Hovardaoğlu, 1993). Bu araştırmada Cronbach Alfa katsayısı yeniden hesaplanmış ve değeri .95 bulunmuştur.

Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Araştırmada elde edilen bulguların istatistiksel analizlerini yapmak için SPSS 26.0 programından yararlanılmıştır. Zorbalık ölçeği toplam puanları ve alt boyutlarından edinilmiş toplam puanların normallik testi yapılmış basıklık değeri $-.030$ ile $.277$ arasında çarpıklık değeri $.418$ ile 0.139 değerleri arasındadır. Beden algısı ölçeğinin toplam puanları ve alt boyutlarından edinilmiş toplam puanların normallik testi yapılmış basıklık değeri $-.004$ ile 0.277 arasında çarpıklık değeri ise $-.144$ ile 0.139 değerleri arasında çıkmıştır. Değerler $+2$ ile -2 arasında çıktığı için puanların normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir. İkili ortalamalarda bulunan farkın anlamlılığına bakabilmek için ilişkisiz T Testi; ikiden fazla grup ortalamalarından bulunan değerlerin anlamlılığını test edebilmek için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Beden algısı ve zorbalık eğilimi ölçeğinden elde edilen puanlar arasındaki ilişkiyi saptayabilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısından faydalanılmıştır.

İşlem Süreci

Bu çalışma 20.10.2022 Tarihinde Google Form olarak hazırlanmış, 23.10.2022 tarihinde Whatsapp uygulaması üzerinden uygulanmaya başlanmıştır. Ölçeklerin ve demografik bilgi formunun nasıl uygulanacağı hakkında bilgiler Whatsapp üzerinden öğrencilere aktarılmıştır.

BULGULAR

Beden Algısı ve Zorbalık Eğilimi Ölçeğinden elde edilen puanların betimsel istatistikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Beden Algısı ve Zorbalık Eğilimi Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=382)

Ölçekler	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart S.
Rahatsız olma	1,00	4,00	1,70	0,85
Güç kullanma	6,00	24,00	11,72	3,87
Başkalarını üzme	4,00	16,00	7,65	2,36
Haklı görme	4,00	16,00	9,81	2,87
Duy. paylaşım eksikliği	6,00	21,00	11,09	2,67
Olumsuz yan.	4,00	16,00	6,35	2,57
Toplam	29,00	84,00	50,20	10,65
Toplam	64,00	200,00	142,71	27,90

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

Tablo 1'e bakıldığında Zorbalık Eğilimi Ölçeğinden elde edilen puanların aritmetik ortalamasının 50.20, standart sapmasının 10,65, Zorbalık Eğilimi Ölçeğinin boyutlarından; Rahatsız olma puanlarının aritmetik ortalaması 1,70, standart sapması 0,85, Güç kullanma puanlarının aritmetik ortalaması 11,72, standart sapması 3,87, Başkalarını Üzme puanlarının aritmetik ortalaması 7,65, standart sapması 2,36, Haklı Görme puanlarının aritmetik ortalaması 9,81, standart sapması 2,87, Duygusal Paylaşım Eksikliği puanlarının aritmetik ortalaması 11,09, standart sapması 2,67, Olumsuz yansıtma puanlarının aritmetik ortalaması 6,35, standart sapması 2,57 . Beden Algısı Ölçeğinden elde edilen puanların aritmetik ortalaması 142,71, standart sapması ise 27,90 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin Beden Algısı Ölçeği ile Zorbalık Eğilimi Ölçeği puanları arasındaki ilişki sonuçlarına Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Beden Algısı Ölçeği, Zorbalık Eğilimi Ölçeği, Zorbalık Eğilimi Ölçeği alt boyutları Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.Olumsuz yan.	-						
2.Duy.Pay.E.	.008	-					
3.Haklı görme	.504**	-.170**	-				
4.Başkalarını ü.	.456**	.086	.432**	-			
5.Güç kullanma	.686**	-.113**	.616**	-.307**	-		
6.Rahatsız o.	.073	.307**	-.096	.002	.020	-	
7.Beden A.	.089	-.324**	.083	.073	.221**	-.045	-
8.Zorbalık E.	.794**	.217**	.709**	.751**	.865**	.162**	.049

**p<.01

Beden Algısı Ölçeği ile Akran Zorbalığı Eğilimi Ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak üzere yapılan Korelasyon analizi sonucunda anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. ($r=0.049$ $p<.01$). Tablo 3'de görüldüğü üzere olumsuz yansıtma alt boyutunun, duygusal paylaşım eksikliği alt boyutu ile ($r=0.008$, $p<.01$) Başkalarını üzme alt boyutunun, duygusal paylaşım eksikliği alt boyutu ile ($r=0.086$, $p<.01$) Başkalarını üzme alt boyutunun, Beden algısı değişkeni ve rahatsız olma alt boyutu ile ($r=0.073$, $r=-0.045$, $p<.01$) rahatsız olma alt boyunun güç kullanma alt boyutu ile ($r=0.020$, $p<.01$) ilişkisi saptanamamıştır. Olumsuz yansıtma alt boyutunun başkalarını üzme, güç kullanma ve zorbalık eğilimi değişkeni ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu gözlenmektedir ($r=0.456$, $r=0.686$, $r=0.794$). Duygu paylaşım eksikliği alt boyutunun, haklı görme, güç kullanma alt boyutları ve beden algısı değişkeni ile negatif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmektedir ($r=-0.170$, $r=-0.113$, $r=-0.324$). Haklı görme alt boyutunun başkalarını üzme, güç kullanma alt boyutları ve zorbalık eğilimi değişkeni ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmektedir ($r=0.432$, $r=0.616$, $r=0.709$). Başkalarını üzme

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

alt boyutunun güç kullanma alt boyutu ile negatif yönde ($r=-0.307$) zorbalık eğilimi değişkeni ile pozitif yönde ($r=0.751$) anlamlı ilişkileri bulunmaktadır. Güç kullanma alt boyutunun beden algısı ve zorbalık eğilimi değişkenleri ile pozitif yönde olumlu ilişkileri gözlenmektedir ($r=0.221$, $r=0.865$). Rahatsız olma alt boyutunun zorbalık eğilimi değişkeni ile pozitif yönde ilişkisi gözlemlenmektedir ($r=0.162$).

Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve alt boyutları ile Beden Algısı ölçeği puanlarının ikili değişkenlere göre t testi sonuçlarına Tablo 3’de yer verilmiştir

Tablo 3. Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve alt boyutları ile Beden Algısı ölçeği Puanlarının İkili Değişkenlere Göre t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	X±S	Sd	t	P
Olumsuz yan.	Kız	236	5,99±2,18	382	-3,24	.001
	Erkek	136	6,96±3,05			
Duy. Pay. Eks.	Kız	236	11,03±2,40	382	-,60	.543
	Erkek	136	11,22±3,07			
Haklı Görme	Kız	233	9,18±2,70	382	-5,77	.000
	Erkek	137	10,89±2,86			
Başkalarını Ü.	Kız	237	7,39±2,13	382	-2,63	.009
	Erkek	138	8,09±2,66			
Güç kullanma	Kız	233	10,92±3,35	382	-4,93	.000
	Erkek	138	13,05±4,34			
Rahatsız olma	Kız	237	1,65±0,81	382	-1,52	.127
	Erkek	140	1,79±0,90			
Beden Algısı	Kız	201	138,02±26,42	382	-3,83	.000
	Erkek	126	149,93±28,66			
Zorbalık Eğilimi	Kız	225	47,94±9,39	382	-5,16	.000
	Erkek	131	54,09±11,59			

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

	Diyet	N	X±S	Sd	t	P
Olumsuz yan.	Evet	124	6,56±2,96	382	1,03	.302
	Hayır	249	6,24±2,35			
Duy. Pay. Eks.	Evet	125	10,65±2,53	382	-2,24	.025
	Hayır	248	11,31±2,71			
Haklı Görme	Evet	124	9,78±3,13	382	-,15	.876
	Hayır	247	9,83±2,75			
Başkalarını Ü.	Evet	126	7,61±2,40	382	-,23	.814
	Hayır	250	7,67±2,34			
Güç kullanma	Evet	124	11,90±4,37	382	,60	.548
	Hayır	248	11,62±3,61			
Rahatsız olma	Evet	127	1,69±0,93	382	-,16	.868
	Hayır	251	1,70±0,80			
Beden Algısı	Evet	102	139,48±28,14	382	-1,41	.158
	Hayır	226	144,18±27,73			
Zorbalık Eğilimi	Evet	119	50,00±11,40	382	-,24	.809
	Hayır	238	50,29±10,27			

	Yaş	N	X±S	Sd	t	P
Olumsuz yan.	14-15	112	6,34±2,55	382	-,02	.978
	16-17	261	6,35±2,58			
Duy. Pay. Eks.	14-15	112	11,23±2,80	382	,66	.505
	16-17	261	11,03±2,61			
Haklı Görme	14-15	108	9,97±2,72	382	,66	.506
	16-17	263	9,75±2,94			
Başkalarını Ü.	14-15	112	7,65±2,32	382	,45	.999
	16-17	264	7,65±2,38			
Güç kullanma	14-15	112	11,61±3,60	382	,14	.734
	16-17	260	11,76±3,99			
Rahatsız olma	14-15	114	1,68±0,90	382	,47	.771
	16-17	264	1,71±0,83			
Beden Algısı	14-15	98	143,59±26,34	382	,23	.712
	16-17	230	142,34±28,58			
Zorbalık Eğilimi	14-15	104	50,31±10,17	382	,65	.809
	16-17	253	50,15±10,86			

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

Öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği 'Olumsuz Yansıtma' alt boyutu, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(382)=-3,24, p<.05]. Erkek öğrencilerin olumsuz yansıtma düzeyi daha yüksektir ($\bar{X}$ =6,96). Haklı görme alt boyutu cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(382)=-5.77, p<.05]. Başkalarını üzme alt boyutu cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(382)=-2.63, p<.05]. Güç kullanma alt boyutu cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(382)=-4.93, p<.05]. Beden Algısı ölçeği cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(382)=-3,83, p<.05]. Zorbalık eğilimi ölçeği cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(382)=-5.16 p<.05]. Cinsiyet değişkenine göre Duygu paylaşım eksikliği ve rahatsız olma alt boyutları anlamlı farklılıklar göstermemektedir [t(382)=-.60, t(382)=-1.52 p<.05].

Diyet değişkenine göre Zorbalık eğilimi ölçeğinin alt boyutlarından 'Duygusal paylaşım eksikliği' ile anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(382)=-2,24 p<.05]. Olumsuz yansıtma [t(382)=1,03 p<.05], Haklı görme [t(382)=-0,15 p<.05], Başkalarını üzme [t(382)=-0,23 p<.05], Güç kullanma [t(382)=0,60 p<.05], Rahatsız olma [t(382)=-0,16 p<.05] alt boyutlarının diyet değişkeni ile anlamlı farklılıklar göstermemektedirler. Beden algısı ve zorbalık eğilimi ölçeklerinin diyet değişkeni ile anlamlı farklılıklar göstermemektedir [t(382)=-1,41, t(382)=-0,24 p<.05].

Zorbalık eğilimi ölçeğinin altı boyutu ve zorbalık ölçeği, beden algısı ölçeği yaş değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Yaş değişkeninde 14-15 yaş ve 16-17 yaş gruplarının ortalama değerlerine bakılırsa olumsuz yansıtma, güç kullanma, rahatsız olma alt boyutlarında 16-17 yaş ortalama değerinin daha yüksek olduğu, Duygusal paylaşım eksikliği alt boyutu, zorbalık eğilimi ölçeği, beden algısı ölçeği ortalamalarında 14-15 yaşın daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo. 4 Öğrencilerin Beden Algısı Ölçeği puanlarının ikiden fazla değişken ortalamalarına Göre Anova Sonuçları

Beden Algısı Ölçeği									
Deg.	N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p	
SINIF	10	73	146.50±27.73	GA	1500.440	2	750.220	.973	.379
	11	189	141.22±27.27	Gİ	249786.667	324	770.947		
	12	65	141.93±22.78	T	251287.107	326			
ANNE EĞİTİM	İlkokul-ortaokul	133	137.61±26.30	GA	5578.763	2	2789.381	3.647	.027
	Lise	112	146.62±28.99	Gİ	243977.486	319	764.820		
	Lisans ve üstü	77	145.05±27.94	T	249556.248	321			
BABA EĞİTİM	İlkokul-ortaokul	94	136.79±25.32	GA	4624.985	2	2312.492	2.984	.052
	Lise	139	144.65±28.15	Gİ	249570.443	322	775.063		
	Lisans ve üstü	92	145.68±29.75	T	254195.428	324			
AKRAN İLİŞKİLERİ	Çok iyi	82	158.51±23.87	GA	32845.417	2	16422.708	23.96	.000
	İyi	147	141.12±26.57	Gİ	221395.789	323	685.436		
	Orta	97	131.58±27.41	T	254241.206	325			

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

Öğrencilerin Beden Algısı Ölçeği puan ortalamaları, Anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-321)=3,647$ $p<.05$]. Beden algısı ölçek puanları sırasıyla ilkokul-ortaokul ($\bar{X}=137.61$), Lise ($\bar{X}=146.62$), Lisans ve üstü ($\bar{X}=145.05$) şeklinde sıralanmaktadır. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı Scheffe testi ile test edilmiş lise eğitim durumunun anlamlı şekilde yükseldiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin Beden Algısı Ölçeği puan ortalamaları, Baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-324)=2,984$ $p<.05$]. Beden Algısı ölçek puanları sırasıyla sırasıyla ilkokul-ortaokul ($\bar{X}=136.79$), Lise ($\bar{X}=144.65$), Lisans ve üstü ($\bar{X}=145.68$) şeklinde sıralanmaktadır. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı Scheffe testi ile test edilmiş Lisans ve üstü eğitim düzeyinin anlamlı şekilde yükseldiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin Beden Algısı Ölçeği puan ortalamaları, Akran ilişkilerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-325)=23,96$ $p<.05$]. Beden algısı ölçek puanları sırasıyla Çok iyi ($\bar{X}=158.51$), İyi ($\bar{X}=141.12$), orta ($\bar{X}=145.68$) şeklinde sıralanmaktadır. Çok iyi puanlaması anlamlı şekilde yükseldiği gözlemlenmiştir. Beden Algısı Ölçeği puan ortalamaları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir [$f(2-326)=.973$ $p<.05$].

Tablo. 5 Öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği puanlarının ikiden fazla değişken ortalamalarına Göre Anova Sonuçları

Zorbalık Eğilimi Ölçeği									
Değ.	N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p	
SINIF	10	77	49.98±10.14	GA	191.224	2	95.612	.856	.436
	11	212	49.69±10.38	Gİ	39419.338	353	111.670		
	12	67	51.62±11.57	T	39610.562	355			
ANNE EĞİTİM	İlkokul-ortaokul	150	49.65±10.31	GA	412.878	2	206.439	1.811	.165
	Lise	123	49.63±10.85	Gİ	39790.940	349	114.014		
	Lisans ve üstü	79	52.24±11.07	T	40203.818	351			
BABA EĞİTİM	İlkokul-ortaokul	102	49.10±10.30	GA	164.292	2	82.146	.722	.486
	Lise	148	50.63±10.47	Gİ	39931.496	351	113.765		
	Lisans ve üstü	104	50.57±11.26	T	40095.788	353			
AKRAN İLİŞKİLERİ	Çok iyi	91	52.12±11.00	GA	700.734	2	350.367	3.134	.045
	İyi	162	48.81±9.89	Gİ	39355.762	352	111.806		
	Orta	102	50.94±11.20	T	40056.496	354			

Zorbalık Eğilimi puan ortalamaları, Akran ilişkilerine göre anlamlı farklılıklar gözlemlenmektedir [$f(2-354)=3,134$ $p<.05$]. Zorbalık eğilimi puan ölçekleri Çok iyi ($\bar{X}=52.12$), İyi ($\bar{X}=48.81$), orta ($\bar{X}=50.94$) şeklinde sıralanmaktadır. Çok iyi puanlaması diğer düzeylere göre anlamlı şekilde yükseldiği gözlemlenmiştir. Zorbalık eğilimi puan ortalamaları sınıf düzeyi [$f(2-355)=.856$ $p<.05$], anne eğitim durumu [$f(2-351)=1.811$ $p<.05$], baba eğitim durumu [$f(2-353)=.722$ $p<.05$] arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmemektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen verilere bakıldığında Zorbalık Eğilimi Ölçeğinde akran zorbalığı ve cinsiyet arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş. Erkek öğrencilerde zorbalık eğilimi daha yüksek düzeyde tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında bulguyu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Craig ve arkadaşları tarafından (2009), 40 ülkede 200.000 öğrenci ile yapılan araştırmada erkek öğrencilerin geleneksel zorbalık türü yönüyle kız öğrencilere göre eğilimlerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiş. Araştırmacılara göre erkek öğrencilerde zorbalık eğiliminin daha yüksek çıkma sebepleri olarak erkek öğrencilerin zorbalığı bir güç unsuru olarak görmeleri ve zorbalığı anlatmaya istekli olmaları olarak değerlendirilmiş. Ayas ve Pişkin'e göre (2011), erkek öğrencilerin zorbalık eğilimlerini daha yüksek görülmesini toplumsal roller olarak görmüş, Türkiye'de erkek saldırganlığının, kadın saldırganlığından daha kolay kabullenildiğini gözlemlenmiştir. Alkan 'ın (2019) yaptığı araştırmaya göre akran zorbalığının cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirtmiş, erkek öğrencilerin daha zorbaca davranışlar içerisinde olduğu saptanmıştır. Erkeklerin toplumsal ve kültürel roller bakımından zorba-kurban rolü içine girebildiği, saldırgan davranışlarda bulunduğu destek görmeleri zorbalık davranışlarının sebepleri arasında görülebilir (Cenkseven Önder ve Sarı, 2012). Zorbalık eğilimi olan bireylerde, ölçek alt boyutlarından en yüksek puan güç kullanma ve duygusal paylaşım eksikliği alt boyutlarında çıkmıştır. Zorbalığa uğrayan öğrenciler mağduriyetlerini paylaşamayabilirler. Paylaşım yapamayan bireyler duygusal paylaşım eksikliği yaşayabilirler. Zorbalık yapan ya da zorbalığa uğradığı için zorba olmayı seçen öğrencilerde başka bir öğrenciye karşı bedeni veya herhangi bir unsur sebebiyle akranına karşı güç kullanma görülebilir. Yapılan araştırmaya göre 14-15 yaş gruplarında 16-17 yaş gruplarına göre zorbalık eğilimi daha yüksek olduğu görülmüştür. İşsever'in (2020) yaptığı araştırmaya göre 14-15 yaş, 16-17 yaşları arasında anlamlı farklılıklar görülmüş. 15 yaşındaki öğrencilerin 17 yaşındaki öğrencilere göre zorbalığa daha çok maruz kaldıkları gözlemlenmiş. Yapılan araştırma ile İşsever'in (2020) yaptığı araştırma arasında zorbalığın en çok görüldüğü yaş gruplarında farklılık oluşmuştur. Bunun sebebi okul türü, ebeveyn tutumları, öğretmen faktörü gibi değişkenler olarak yorumlanabilir. Lise öğrencileri ile yapılan başka bir araştırmada ise akran zorbalığının lise döneminde daha az görüldüğü, yaşla birlikte zorbalığın azaldığı bulunmuştur. Fakat zorbalığın azalıyor olmasına rağmen sözel ve ilişkisel, duygusal zorbalığın lise öğrencileri arasında var olduğu görülmüş yani zorbalık azalmış olsa bile ortadan kalkmadığı saptanmıştır. Zorbalık eğilimini yordayan bir diğer değişken öğrencilerin 'Diyet yapıp,

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

yapmadıkları'. Zorbalık eğilimi ile diyet arasında anlamlı farklılık görülmemektedir. Zorbalık eğilimine göre diyet yapmayan öğrenci düzeyi daha yüksek olarak gözlenmektedir. Zorbalık yapan öğrencilerden ziyade zorbalığa uğrayan öğrencilerin diyet yapma eğilimleri daha yüksek olabileceği ihtimali yorumlanabilir.

Araştırma bulgularında Zorbalık Eğilimi ölçeğinin sınıf değişkeni ile anlamlı farklılık görülmemektedir. Sınıf düzeyinde zorbalık eğilimi 10 ve 11.sınıflara göre en yüksek bulunan sınıf 12.sınıf olarak görülmektedir. Olweus (2003), araştırmasında sınıf düzeyi arttıkça zorbalığın arttığını bildirmiş. Yapılan çalışmada, zorbalık ölçeği ile anne-baba eğitim durumları ile anlamlı farklılık görülmemektedir. Lisans ve lisansüstü eğitim durumuna sahip annelerin, zorbalık eğilimi ile ilişkisi daha yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumlarında ise lise düzeyine sahip eğitim durumunun zorbalık eğilimi ile ilişkisi daha yüksek bulunmuştur. İşsever'in (2020) yaptığı çalışmanın bulgularında akran zorbalığı ile ebeveyn akademik durumuna bakıldığında anlamlı farklılıklar görülmüş, eğitim düzeyi düşük anne-baba eğitiminde öğrencilerde akran zorbalığı ile yakından ilişkili olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi daha yüksek anne-babalarının akran zorbalığı ile ilişkisinin olmasının sebepleri arasında anne, babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrenciden beklentileri artabilir, beklentinin oluşması öğrencide kaygı, stres ve baskı yaratabilir. Öğrencilerin yaşadıkları duygusal süreci akranlarına yansıtmaları olarak yorumlanabilir. Zorbalık eğilimi ile akran ilişkileri değişkeni arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Akran ilişkileri düzeyinde orta ve iyi derecelere göre öğrenciler akran ilişkilerini çok iyi olarak değerlendirmişlerdir.

Yapılan çalışmada Zorbalık eğilimi ölçeği ile Beden algısı ölçeği arasında bir ilişki çıkmamış olsa da öğrencilerin bedenleri ile ilgili olumsuz yargı kalıpları da akran zorbalığı kapsamına girdiği düşünülebilir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre beden algısı düzeyi daha yüksek görülmüştür. Literatürde çalışmayı destekleyen çalışmalar mevcuttur. Sezgin'in (2020), yaptığı bir çalışmaya göre beden algısı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş ve erkeklerin beden memnuniyetlerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer çalışmada ise Sarıkoç (2021), cinsiyete göre beden algısı ile anlamlı farklılıklar saptamış, kadınların erkeklere göre bedenlerinden daha az memnun oldukları sonucuna ulaşılmış. Yine Gökçe (2017)' nin lise öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada kadınların beden algısı düzeyi daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmış. Güzel (2016) , 50 erkek 50 kız üniversite öğrencisiyle beden algısının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını çalışmış, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre beden algıları daha düşük saptanmıştır. Bu bağlamda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha düşük benlik saygısına, bedenleri ile ilgili olumsuz düşünce kalıplarına, endişe ve kaygı verici duygulara sahip oldukları değerlendirilebilir. Yaş gruplarına ait bulgulara bakıldığında 14-15 yaş grupları 16-17 yaş gruplarına göre daha yüksek beden algısına sahiptirler. Buna göre 14-15 yaş grubu öğrencilerinin kendi bedenlerine olan algıları daha olumlu yönde, akranlarının bedenlerine karşı olumsuz düşüncelere sahip olduğu ve akranlarına bu yönde baskı oluşturduğu

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

değerlendirilebilir. Beden algısı puanlarına sınıf düzeyinde bakıldığında 10.sınıf öğrencilerinin beden algısı, 11 ve 12.sınıf öğrencilerinin beden algısına göre daha yüksek çıkmıştır. Araştırma da beden algısını yordayan bir diğer değişken öğrencilerin diyet yapma, yapmamalarıdır. Bulgularda diyet yapmayan öğrencilerin puanı, diyet yapan öğrencilerin puanından daha yüksektir. Beden algısı ile diyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Literatüre bakıldığında Örsel ve arkadaşları (2004) lise öğrencileri ile yaptığı araştırmada diyet yapma ile beden algısı arasındaki ilişkiye bakmış ve diyet yapanların oranı daha yüksek tespit edilmiş. Sonuçlara bakıldığında diyet yapan ya da yapmayan her öğrencinin bedeni ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bu araştırmadan elde edilen diğer bir bulguya göre beden algısını yordayan diğer değişken anne-baba eğitim durumlarıdır. Anne eğitim durumlarında beden algısı puanı ilkökul-ortaokul, lisans ve üstü düzeylerine göre daha yüksek çıkan eğitim durumu lisedir. Baba eğitim durumlarında beden algısı puanı ilkökul-ortaokul ve lise düzeylerine göre lisans ve üstü eğitim durumu daha yüksek puan almıştır. Anne-Baba eğitim durumları ile beden algısı arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Sezgin (2020)'in yaptığı araştırmaya göre anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermezken baba eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Anne ve babanın eğitim durumu, ebeveyn tutumları içinde bir etken olabilir. Bu nedenle bireyin kendi bedeni ile ilgili olan algısı, ebeveyn tutumları ile değişkenlik gösterebilir. Araştırmadaki bulgulara bakıldığında akran ilişkileri değişkeni ile beden algısı arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrenciler tarafından akran ilişkileri çok iyi olarak değerlendirilmiş olup, iyi ve orta akran ilişkileri düzeylerinden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin akademik ve sosyal hayatta sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri, potansiyellerini ortaya koyabilmelerinde olumlu beden algısı ve akran ilişkileri önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin kendi bedenleri ile ilgili beden algısını etkilediği düşünülen ve son zamanlarda giderek artan akran zorbalığını önleyici çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu önleyici çalışmalar bedeni yüzünden zorbalığa maruz kalan, akranlarının bedeni üzerinden zorbalık yapan ve hem mağdur hem zorba olan öğrencilere bireysel olarak yapılabilir. Aynı zamanda öğrencilerle grup faaliyetlerini etkinleştirerek de önleyici çalışmalar yapılabilir. Öncelikle ergenliğin başlangıcında öğrencilere bedenlerini tanımaya ve kabullenmeye yönelik okullarda psiko-eğitim programları oluşturulabilir. Bu dönemde bireyin çevresindeki insanların iletişim dili çok önemli olabilmektedir. Bu nedenle ebeveynleri, öğretmenleri veya akranları alaycı, rencide edici bir dil kullanmamaya özen göstermelidir. Ebeveynlerinin etkin dinleyici ve empati kurabiliyor olmaları bireyin olumlu beden algısına sahip olmasında etkili olabileceği gibi bireye karşı yıkıcı davranışlar ve iletişim kurmaları da negatif sonuçlar doğurabilir. Bu noktada okullarda velilere ebeveyn tutumları ile ilgili seminerler düzenlenebilir. Zorbalığa maruz kalan, olumsuz beden algısına sahip öğrencileri okul kulüplerine, sosyallik kazanabilecekleri faaliyetlere yönlendirilebilir. Ayrıca okul veya sınıf içerisinde öğrencilere başkanlık gibi sorumluluklar verilmesi de özgüven gelişimi açısından yararlı olabilir. Akran zorbalığını

önleyebilmek için öncelikle okulda öğrencilere zorbalığı, zorbalık yapanların hangi davranışlara sahip olduğu ile ilgili eğitimler verilebilir. Sınıf içi etkinlikler oluşturulabilir. Ebeveyn tutumları zorba davranışların önüne geçmede oldukça önemlidir. Çünkü anne ve babalar çocuklarının rol modelleridir. Evde maruz kalınan zorbalığı birey okulda akranlarına uygulayabilir. Bunu önleyebilmek için aileleri bilgilendirecek eğitimler, seminerler düzenlenebilir. Ebeveyn-çocuk iletişimini güçlendirmek adına aileler, uzmanlar tarafından yürütülen aile-çocuk projelerine katılabilirler.

KAYNAKÇA

- Abakay, U. Alıncak, F. Ay, S. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Beden Algısı ve Atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Gaziantep
- Alkan, H. (2019). Lise Öğrencilerinin Sosyal Başarı Hedefleri ve Akran Zorbalığı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Aslan, H., Koç, Z. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Beden İmajı ve Sosyal Kaygı Düzeyleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, Ankara
- Ayas, T. ve Pişkin, M. (2015). Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu. *Akademik Bakış: Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 50, 316- 324.
- Cenkseven Önder, F. Ve Sarı, M. (2012). İlköğretim Öğrencilerinde Zorbalık ve Okul Yaşam Kalitesi. *Elementary Education Online*, 11(4).
- Craig, W., Harel-Fisch, Y., Fogel-Grinvald, H., Dostaler, S., Hetland, J., Simons Morton, B. (2009). A cross-national profile of bullying & victimization among adolescents in 40 countries. *International Journal of Public Health*, 54(S2), 216-224.
- Dogan, O., Bayhan, P., Yukselen, A., ve Isitan, S. (2018). Body image in adolescents & its relationship to socio-cultural factors. *Educational Sciences: Theory & Practice*
- Durmaz, M., Özcan, A. (2021). Sosyolojik Bağlamda Fitness Sporunun Beden Algısı Üzerine Etkisi. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Bursa
- Gökçe, Ü. (2017). Lise Öğrencilerinde Yeme Tutumlarının Beslenme Alışkanlıkları, Antropometrik ve Demografik Özellikleri ile İlişkisi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Enstitüsü Dergisi* 2017; 7 (1): 11-18, Düzce.
- Güzel, K. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Beden Algısının Depresyon ile İlişkisi; Mizacın Rolü. Yüksek Lisans Tezi. *Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Holubcikova, J., Kolarcik, P., Madarasova Geckova, A., Van Dijk, JP., Reijneveld, SA (2015). Zorbalıkla ilişkili ergenler arasında olumsuz beden imajının öznel algısı var mı? *Avrupa Pediatri Dergisi*, 174(8).

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

- Hovardaoğlu, S. (1993). Body Cathexis Scale (BCS) Türkiye geçerlilik ve Güvenilirliği. *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 1, 26.
- İşsever, G. (2020). Lise Öğrencilerinde Akran Zorbalığı ile Aile Aidiyet Duygusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Keven Aklıman, Ç.ve Eryılmaz, A. (2017). The effectiveness of a body image group counselling program on adolescent girls in high school. *International Journal of Psychology & Educational Studies*. 4(2), 10-23.
- Koç, N. (2018). Obez Çocukların Anne/Babalarının Kütle İndeksleri Beden Algılarını Etkiler mi? *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, Ankara
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mercan, H., S. Y., H., (2018). Lise Öğrencilerinde Akran Zorbalığı ve Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, İzmir.
- Olweus, D. (2003). “A profile of bullying at school”. *Educational Leadership*. Sayı: 60(6) 12-17.
- Örsel, S., Canpolat, B. I., Akdemir, A., Ve Özbay, M. H. (2004). Diyet Yapan ve Yapmayan Ergenlerin Kendilik Algısı, Beden İmaj ve Beden Kitle İndeksi Açısından Karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2004; 15(1):5-15.
- Özbey, H. (2019). Lise Öğrencilerinde Beden Algısı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). *Afyon Kocatepe Üniversitesi*, Afyonkarahisar
- Öztürk, A., Tezel, A., Öztürk, F., (2019). Bir Ortaöğretim Kurumunda Akran Zorbalığının Değerlendirilmesi, *Konuralp Tıp Dergisi* 2019;11(1): 82-88, Ankara.
- Sarıkoç, G. (2021). Ebeveynlerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Ergenlerin İnternet Bağımlılığı. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi*, Sakarya.
- Sezen, M., Murat, M. (2018). Ergenlerde Akran Zorbalığı, İnternet Bağımlılığı ve Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Gaziantep.
- Sezgin, A. (2020). Ergenlerde Problemler İnternet Kullanımı ile Empatik Eğilim, Beden Algısı ve Akılcı Olmayan İnançlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Talu, E. (2020). Ergenlerde Beden İmajı Algısının Kimlik Gelişimi Sürecine Etkisi. Makale. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Malatya.

24. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi

24th International Psychological Counseling and Guidance Congress

- Tural Büyük, E., Özdemir, E. Lise Öğrencilerinin Beden Algısı ile Yeme Tutumu Arasındaki İlişki. *International Anatolia Academic Online Journal*, Samsun
- Urra, M., Acosta, C., Salazar, V., Jaime, E., (2018). Bullying Description of the Roles of Victim, Bully, Peer Group, School, Family & Society, RISE. *International Journal of Sociology of Education* Vol.7 No.3 October 2018 pp. 278-299.
- Uskun E., Şabaplı A. Lise Öğrencilerinin Beden Algıları ile Yeme Tutumları Arasındaki İlişki. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2013: 12(5):519-528.
- Yavuzer, H. (2014). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yelboğa, N., Koçak, O., (2019). Ergenlerde Akran Zorbalığını Yordayan Bazı Faktörlerin Zorba ve Mağdur Bireyler Açısından Değerlendirilmesi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*.
- World Health Organization (2014). Growth reference 5-19 years.
http://www.who.int/growthref/who2007_bmi_for_age/en/ sayfasından erişilmiştir.